

LATVIJAS SILTASIŅU ZIRGU ŠĶIRNES AUDZĒŠANAS PROGRAMMA

2025.-2035.GADAM

**Izstrādāta un saskaņota
Biedrībā „Latvijas šķirnes zirgu audzētāju asociācija”
Saskaņota
Biedrībā “Latvijas Zirgaudzētāju biedrība”**

Saturs

IEVADS	3
AUDZĒŠANAS PROGRAMMĀ LIETOTO TERMINU SKAIDROJUMS	4
1. AUDZĒŠANAS PROGRAMMAS MĒRĶIS.....	6
2. ŠĶIRNES RAKSTUROJUMS.....	7
2.1. ŠĶIRNES IZVEIDOŠANĀS VĒSTURE	7
2.2. ŠĶIRNES STANDARTS	8
3. AUDZĒŠANAS PROGRAMMAS ĢEOGRĀFISKĀ TERITORIJA	9
4. ZIRGU IDENTIFIKĀCIJAS SISTĒMA	10
5. CILTSGRĀMATA	11
6. SELEKCIJAS UN AUDZĒŠANAS MĒRĶIS	12
7. SNIEGUMA PĀRBAUDES	13
7.1. <i>Izcelsme un tips</i>	15
7.2. <i>Izmēru noteikšana</i>	15
7.3. <i>Eksterjera vērtēšana</i>	15
7.4. <i>Darbaspēju novērtēšana</i>	16
7.5. <i>Ērzeļu vērtēšana iekļaušanai vaislas sastāvā</i>	16
7.6. <i>Ķēvjū vērtēšana iekļaušanai vaislas sastāvā</i>	17
7.7. <i>Kumeļu vērtēšana</i>	17
7.8. <i>Jaunzirgu vērtēšana</i>	17
7.9. <i>Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes vaislas ķēvjū iekļaušana Elites klasē</i>	18
8. CILTSDOKUMENTĀCIJA	19
PIELIKUMI	21
LAD LAUKSAIMNIECĪBAS UN ZIVSAIMNIECĪBAS NOZARES INFORMĀCIJAS SISTĒMAS LAUKSAIMNIECĪBAS DZĪVNIEKU CILTSDARBA, SNIEGUMA PĀRBAUDES UN PĀRRAUDZĪBAS INFORMĀCIJAS DATUBĀZĒ LIETOTIE ZIRGU ŠĶIRŅU NOSAUKUMI, TO APZĪMĒJUMI	ERROR!
BOOKMARK NOT DEFINED.	
ŠĶIRNES ZIRGU AUDZĒŠANAS SAIMNIECĪBU ATESTĀCIJAS KĀRTĪBA	ERROR!
BOOKMARK NOT DEFINED.	
NOLIKUMS PAR LATVIJAS SILTASIŅU ZIRGU ŠĶIRNES BRAUCAMĀ TIPĀ VAISLAS ĒRZEĻU CERTIFICĒŠANU	ERROR!
BOOKMARK NOT DEFINED.	
IESNIEGUMS PAR VAISLAS ĒRZEĻA CERTIFICĒŠANU	ERROR!
BOOKMARK NOT DEFINED.	
ZIRGU VĒRTĒŠANAS VEIDLAPAS	32
ZOOTEHNISKAIS CERTIFIKĀTS TĪRŠĶIRNES VAISLAS ZIRGU TIRDZNIECĪBAI	40

IEVADS

Zirgkopība ir sena lauksaimniecības nozare, kas plaši bija attīstīta Latvijas brīvvalsts pirmskara periodā, kad vienlīdz liela nozīme bija zirgu izmantošanai gan lauku saimniecību darbos, gan valsts militārajām vajadzībām.

Latvijas siltasiņu zirgu šķirnē vēsturiski veidojās divi tipi:

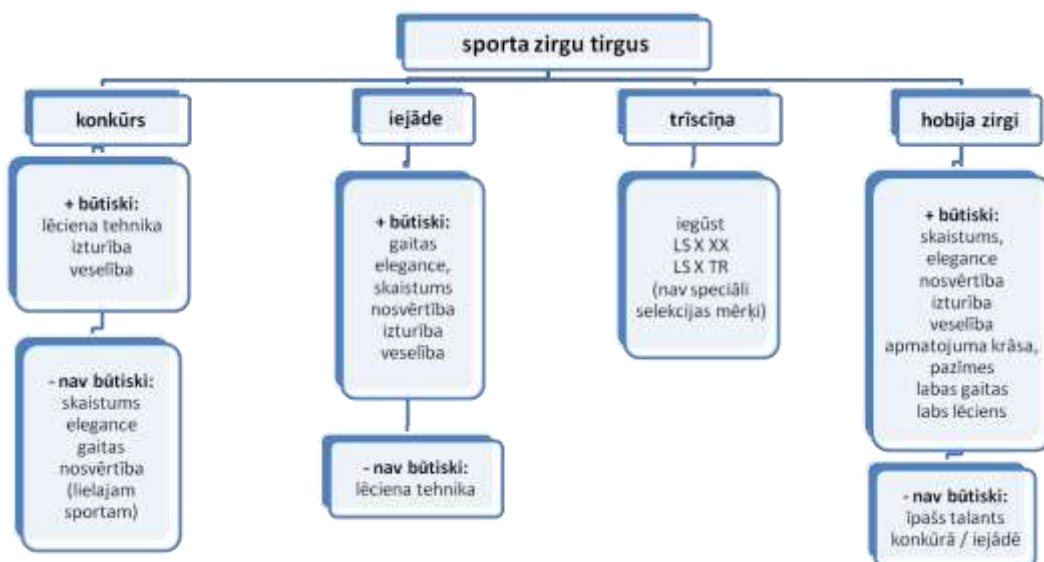
- vieglais - sporta tips
- smagais - braucamais tips.

Latvijas siltasiņu šķirnes zirgiem ir daudzpusīgs pielietojums. Tos izmanto sportam, tūrismam, atpūtai, reitterapijai, kā arī robežsardzes, policijas un armijas darba vajadzībām.

Zirgkopības nozarei ir liels potenciāls ilgtspējības veicināšanai: kā apdzīvotību un nodarbinātību sekmējošs faktors, palīdz uzturēt sociālo vidi un infrastruktūru, veicina tradicionālā lauku dzīvesveida saglabāšanos; ar zirgiem saistītās aktivitātes dod iespējas iedzīvotājiem aktīvi atpūsties un uzturēt veselīgu dzīvesveidu; kontakti ar zirgiem un ponijiem tiek izmantoti sociālajā rehabilitācijā un izglītojošos pasākumos; nozare ir videi draudzīga - zirgi tiek atzīti par vislabākajiem teritoriju noganītājiem un dabiskās ainavas uzturētājiem. Tādejādi zirgkopības nozares attīstība, it īpaši braucamā tipa zirgu populācijas uzturēšana, būtiski veicina valsts ilgtspējīgas attīstības stratēģijās noteikto mērķu īstenošanu.

Galvenās aktualitātes Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes audzēšanā:

- Lai uzlabotos kopējās zirgu populācijas kvalitāte, nepieciešams akcentēt laba vaislas materiāla nozīmi un veicināt zirgu īpašnieku izpratni par mērķtiecīgu ciltsdarbu.
- Jāturpina darbs pie šķēršļu pārvarēšanas (konkūra) un iejādes zirgiem raksturīgo pazīmju izkopšanas. Pielietojot audzēšanas metodes, kurās izkopj vēlamās selekcionējamās pazīmes, uzlabot zirgu rezultātus iejādes un šķēršļu pārvarēšanas (konkūra) sacensībās.

Audzēšanas programma darbojas saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 8. jūnija Regulas (ES) 2016/1012 par zootehniskajiem un ģealoģiskajiem nosacījumiem dzīvnieku audzēšanai, tīršķirnes vaislas dzīvnieku, krustojuma vaislas cūku un to reproduktīvo produktu tirdzniecībai Savienībā un ieviešanai tajā.

Audzēšanas programmā lietoto terminu skaidrojums

Ciltsdarbs — tāds saskaņā ar audzēšanas programmu īstenojams zootehnisko pasākumu kopums dzīvnieku ģenētisko un saimnieciski derīgo īpašību izkopšanai, kurā ietilpst pareiza uzskaitē, snieguma pārbaude, izlase, atlase un ģenētiskās kvalitātes noteikšana.

Ciltsdokumentācija – nodrošina informāciju par dzīvnieka un tā priekšteču izcelšanos, produktivitāti un ciltsvērtību, kā arī par pārmaiņām, kas notikušas ar dzīvnieku tā dzīves laikā.

Sertificēts vaislinieks (zirgiem) — vīriešu kārtas vaislas zirgs, kas atbilst audzēšanas programmā noteiktajiem kritērijiem un par ko ir saņemts vaislinieka izmantošanas sertifikāts. Vaislinieka sertifikātu izsniedz šķirnes zirgu audzētāju biedrība.

Tīršķirnes vaislas dzīvnieks ir dzīvnieks, kas ir ierakstīts vai reģistrēts un atbilst ierakstīšanai ciltsgrāmatas pamatdaļā.

Līnija ir ģenētiski stabila un vienveidīga konkrētas šķirnes tīršķirnes vaislas dzīvnieku apakšpopulācija.

Ciltsgrāmata ir zirgu ciltsgrāmata, datne vai cits datu nesējs, ko uztur šķirnes dzīvnieku audzētāju biedrība un kurā ir pamatdaļa un, ja šķirnes dzīvnieku audzētāju biedrība tā nolemj, viena vai vairākas papilddaļas tās pašas sugas dzīvniekiem, kuri neatbilst ierakstīšanai ciltsgrāmatas pamatdaļā.

Pamatdaļa ir ciltsgrāmatas nodaļa, kurā tīršķirnes vaislas dzīvniekus ieraksta vai reģistrē – un tie atbilst ierakstīšanai – norādot detalizētu informāciju par to priekštečiem un attiecīgā gadījumā to labvērtības.

Ciltsvērtība ir vērtējums par vaislas dzīvnieka genotipa paredzamo ietekmi uz konkrētu tā pēcnācēju īpašību.

Zootehniskais sertifikāts ir izcelsmes sertifikāts, apliecinājums vai komerciāla dokumentācija, ko par vaislas dzīvniekiem vai to reproduktīvajiem produktiem izsniedz papīra vai elektroniskā formā un kurā sniegta informācija par vaislas dzīvnieku vai to reproduktīvo produktu ģenētisko izcelsmi, identifikāciju un – ja pieejams –, par snieguma pārbaudes vai ģenētiskās izvērtēšanas rezultātiem.

Audzēšanas programma ir sistemātisku darbību, tostarp vaislas dzīvnieku un to reproduktīvo produktu dokumentēšanas, selekcijas, audzēšanas un apmaiņas, kopums, kas ir izstrādāts un tiek īstenots, lai saglabātu vai uzlabotu vēlamās fenotipiskās un/vai genotipiskās īpašības vaislas dzīvnieku mērķpopulācijā.

Šķirne ir dzīvnieku populācija, kas ir pietiekami viendabīga, lai to par atšķirīgu no citiem tās pašas sugas dzīvniekiem uzskatītu viena vai vairākas audzētāju grupas, kuras ir vienojušās minētos dzīvniekus, norādot zināmos to priekštečus, ierakstīt ciltsgrāmatās, lai atražotu to iedzimtās īpašības, audzēšanas programmā izmantojot reprodukciju, apmaiņu un selekciju.

Vaislas dzīvnieks ir tīršķirnes vaislas dzīvnieks.

Sertificēts vaislas materiāls — vaislas zirga reproduktīvie produkti: sperma, olšūna vai embrijs, kas atbilst audzēšanas programmā noteiktajiem kritērijiem un par ko ir saņemts vaislas materiāla izmantošanas sertifikāts.

Šķirnes zirgu audzētāju biedrība — komersants, kooperatīvā sabiedrība, biedrība vai nodibinājums, kuru dalībvalsts kompetentā iestāde atzinusi nolūkam īstenot audzēšanas programmu ar tīršķirnes vaislas dzīvniekiem, kuri ierakstīti vienā vai vairākās ciltsgrāmatās, ko minētā apvienība, organizācija vai struktūra uztur vai izveido.

Zirgu vērtēšanas eksperts - fiziska persona, kas ir saņēmusi sertifikātu zirgu vērtēšanai.

Kumelš – abu dzimumu īpatnis no piedzimšanas līdz 6 mēnešu vecumam.

Atšķirtais kumelš – abu dzimumu īpatnis no atšķiršanas līdz 12 mēnešu vecumam.

Jaunzirgs - abu dzimumu īpatnis no 12 mēnešu vecuma līdz trīs gadiem ieskaitot.

Ķēve - saimniecisko vaislas gatavību sasniedzis sieviešu kārtas īpatnis.

Vaislas ķēve – ķēve ar zināmu izcelsmi, kura ir novērtēta atbilstoši audzēšanas programmai un no kuras iegūst kumeļus.

Ērzelis – saimniecisko vaislas gatavību sasniedzis vīriešu kārtas īpatnis.

Vaislas ērzelis – sertificēts ērzelis, ko izmanto ķēvju lecināšanā.

Izcelsme – dokumentāli pierādāma zirga izcelšanās no zināmiem priekštečiem.

Asinība – dzīvnieka ģenealogijā esošo šķirņu procentuālā attiecība.

Snieguma pārbaude zirgiem - dati par dzīvnieku, eksterjeru, darbaspējām un pēcnācēju kvalitātes vērtējums.

Darbaspējas – zirga novērtējums, pārbaudot viņa gaitas soļos, rikšos, lēkšos, brīvā lēciena tehniku, vadāmību grožos vai aizjūgā.

Sporta tips – zirgi, kas raksturojas ar sausu konstitūciju, vieglāku ķermeņa uzbūvi, plašām kustībām un enerģisku temperamentu.

Braucamais tips - zirgi, kam raksturīga masīvāka ķermeņa uzbūve nekā sporta tipa zirgiem, rupjāka konstitūcija un nosvērtāks raksturs.

Izlase – vaislai paredzēto dzīvnieku, kuriem piemīt vēlamās selekcionējamās īpašības, izvēle no visiem populācijas dzīvniekiem.

Radniecīgās šķirnes – šķirnes, kas vēsturiski izmantotas Latvijas zirgu šķirnes veidošanā - Oldenburgas, Hanoveras un Holšteinas šķirnes. Radnieciskas šķirnes pieder vienai šķirņu grupai, ir līdzīgas pēc tipa, ķermeņa uzbūves un ģenētiskā potenciāla.

Pieļaujamās šķirnes - siltasiņu jājamzirgu šķirnes, kas veidojušās no radnieciskajām šķirnēm - Oldenburgas, Hanoveras un Holšteinas šķirnes. Asins pieliešanai pieļaujamās - Angļu pilnasiņu un Traķēnes šķirnes.

Populācija — vienas sugas dzīvnieku kopa, kurai piemīt ģenētiski noteiktas īpatnības un kuras atražošana notiek galvenokārt šīs kopas ietvaros.

Lēciena kvalitāte – zirga lēciena spēks, vēlme lekt, spēja novērtēt šķērsli, lēciena tehniskais izpildījums.

1. AUDZĒŠANAS PROGRAMMAS MĒRĶIS

Mērķis ir Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes vēlamo eksterjera un darbaspēju īpašību uzlabošana atbilstoši mūsdienu klasisko jātnieku sporta veidu prasībām, lai Latvijas siltasiņu šķirnes sporta tipa zirgi varētu konkurēt starptautiskajā tirgū.

Uzdevumi:

- Veikt rūpīgu izlasi un selekciju populācijā, kā arī izmantot pasaules līmeņa biomateriālu populācijas ģenētiskās kvalitātes uzlabošanai;
- Vaislas ērzeļu kvalitātes veicināšana, veicot centralizētu ikgadējo vaislas ērzeļu sertifikāciju atbilstoši *Nolikumam par Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes vaislas ērzeļu sertifikēšanu*;
- Individuālā kumeļu, jaunzirgu, vaislas ērzeļu un ķēvju vērtēšana saskaņā ar šķirnes standarta prasībām un atbilstoši audzēšanas programmai;
- Snieguma pārbaudes datu uzskaitē un analīze visiem šķirnes dzīvniekiem;
- Ķēvju iedalīšana klasēs, stimulējot kvalitatīvāka vaislas materiāla izmantošanu.
- Turpināt veidot elektroniskās datu bāzes, izmantojot šos datus ciltsdarba attīstībai;
- Atbalstīt tīršķirnes dzīvnieku audzētājus, celt speciālistu kvalifikāciju, sadarboties ar citām dzīvnieku audzēšanas organizācijām un valsts iestādēm kopīgas nozares politikas veidošanai;
- Lai veicinātu zirgkopības nozares popularizēšanu, veikt sabiedrības informēšanu un izglītošanu, kā arī organizēt ģenētiskās kvalitātes popularizēšanas pasākumus.

2. ŠĶIRNES RAKSTUROJUMS

Audzēšanas programma attiecas uz **Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes** vienu no tiem – **sporta tipu**.

Balstoties uz Eiropas jājamzirgu šķirņu ciltslīnijām, kuras tika iepludinātas, lai izveidotu modernu Latvijas šķirnes zirgu, ir radīts universāls šķirnes tips, kura ir īpaši piemērota konkūra un iejādes disciplīnām. To, cik talantīgi un universāli dažādiem sporta veidiem ir Latvijas šķirnes zirgi, pierāda šo zirgu panākumi sportā.

2.1. Šķirnes izveidošanās vēsture

Latviešu zemkopju selekcionētā Latvijas zirgu šķirne ar diviem tās tiem – braucamo un sporta, uzskatāma Latvijā par zirgu pamatšķirni. Šķirnes izejmateriāls bija gadu simtiem Latvijas valstī dabiskajos klimatiskajos un saimnieciskajos apstākļos veidojušies vietējie Vidzemes un Kurzemes neliela auguma, izturīgie, barošanas un turēšanas apstākļiem pieticīgie, bet veiklie vietējie zirgi.

Jau 1920.-tos gados sākās mērķtiecīgs darbs pie Latvijas zirgu divu tipu veidošanas. Lai paaugstinātu zirgu kvalitāti, veica plānveidīgu esošā zirgu sastāva uzlabošanu ar Oldenburgas, un Hanoveras šķirņu vaisliniekiem. Šķirne izveidojusies uz vietējo ķevju bāzes, no 1921. gada pielietojot gan uzsūcošo, gan jaunu šķirņu veidojošo krustojumu un veicot uzlabošanu ar mierīga, nosvērta rakstura Oldenburgas vecā tipa Vācijā un Nīderlandē šodien jau praktiski izzudušiem zirgiem. 1921. gadā tika uzsākta Latvijas teritorijā vaislai izmantojamo ķevju un ērzeļu uzskaitē. 1921. un 1922. gadā Latvijas zirgaudzētāju kongress nolēma turpināt vidēji smago siltasiņu audzēšanu. 1921. gadā tika izveidota pirmā valstij piederošā zirgaudzētava Oktē, kas bija Latvijas braucamo zirgu šķirnes šūpulis. Sākumā zirgaudzētavā izmantoja valstij un karaspēka daļām piederošās labākās ķēves, dažas nezināmas izcelsmes jājamā tipa ķēves, kam pievienoja 1920. gadā no Holandes ievestās Groningenas šķirnes ķēves. Vēlāk (1929-1935) no Holandes un Vācijas tika ievestas Groningenas un Oldenburgas tīršķirnes ķēves. Groningenā un Oldenburgā iepirktie ērzeļi lika pamatus Latvijas braucamo zirgu šķirnes galvenajām līnijām - Ammona, Siego, Germino, Demokrāta, Kru Kru, Juveela, Banko, vēlāk arī Gotenfīsta un Spēkoņa.

1925. gadā uzsāka darbu valsts zirgaudzētava Svētcimā. Tur tika izmantotas armijai piederošas sportā pārbaudītas ķēves, no Oktes atvestas Oldenburgas krustojuma ķēves (ar Traķēnes, angļu pilnasiņu un arābu šķirnēm), kā arī no Hanoveras un Melkenburgas iepirktas Hanoveras tīršķirnes ķēves. Kā vaislas ērzeļi tika izmantoti no Hanoveras importētie ērzeļi. Šie zirgi kļuva par kodolu Latvijas zirgu šķirnes sporta tipa veidošanai. Latvijā zirgus ciltsgrāmatā sāka ierakstīt 1921.gadā zirgkopības inspektora Mārtiņa Lažes vadībā. 1923. gadā tika izdoti obligātie noteikumi šķirnes zirgu izlasei. Latvijas zirgu šķirne tapa zemnieku saimniecībās, saprātīgi izmantojot importētos zirgus, Oktē un Svētcimā iegūtos, kā arī izmantojot vietējos vaisliniekus. **Šķirni apstiprināja 1937.gadā ar nosaukumu „Latvijas siltasinis” (smagais un vieglais).**

Vācu okupācijas periodā pēc 1941. gada vaislā sāka izmantot arī Holšteinas šķirnes ērzeļus. Neskatoties uz kara postošo ietekmi uz zirgkopību un Latvijas okupāciju un pievienošanu Padomju Savienībai, turpinājās darbs Latvijas šķirnes zirgu audzēšanā. 1950. gadā Latvijas šķirnes zirgu īpatsvars Latvijā bija 70-90%. 1960.-gados pēc Maskavas norādījumiem zirgaudzēšana Latvijā tika samazināta līdz minimumam. Neskatoties uz to, šajā laikā tika izaudzēti vairāki izcili Latvijas zirgu šķirnes pārstāvji un Latvijas šķirnes zirgi veiksmīgi piedalījās un uzvarēja vairākās Vissavienības sacensībās. Latvijas zirgu skaistais eksterjers un lieliskā attīstība ļāva tiem gūt izcilus novērtējumus Vissavienības Tautas saimniecības sasniegumu izstādēs, kurās kopš 1954.gada godalgoti ar diplomiem, rekordistu un čempionu nosaukumiem. 1952. gadā pēc valdības lēmuma visus Latvijas šķirnes zirgus sāka vienoti saukt par Latvijas braucamo zirgu šķirni, 1976. gadā - par Latvijas zirgu šķirni. 1965. gadā tika uzsākts

Latvijas šķirnes zirgu eksports un kopš 1972. gada Latvijas šķirnes sporta zirgu eksports nemitīgi pieaug. Sporta tipa zirgu darbaspēju palielināšanai, kā uzlabotājus izmantoja Angļu pilnasiņu un Traķēnes šķirņu vaisliniekus. Sākot no 70 gadu vidus, zirgkopībai pamazām atkal tika pievērsta pienācīgā uzmanība, atjaunojot vairākas zirgaudzēšanas saimniecības, būvējot jaunus stallus. Lai gan 80. gadu beigās un 90. gados zirgu skaits kopumā turpināja samazināties, Latvijas šķirnes sporta zirgu audzēšana turpinājās un zirgu eksports uz ārzemēm pieauga.

Mūsdienā Latvijas siltasiņu zirgu šķirne atbilstoši starptautiskā sporta zirgu tirgus tendencēm. Latvijā audzētie zirgi ir piemēroti klasiskajām jātnieku sporta disciplīnām, arī starptautiskā līmeņa sacensībām. Šie zirgi ir lieliski piemēroti arī jauniešu amatieru klases sportam kā nosvērti, talantīgi un labdabīgi zirgi, kuru izcelsmē vērojami starptautiski atzīti vaislas ērzeļi.

2.2. Šķirnes standarts

Šķirnes standarts palīdz novērtēt zirgu objektīvi un vienmērīgi, radot ietvaru, kurā vērtēšanas eksperti veic novērtēšanu. Tas samazina subjektīvismu, nodrošinot lielāku ticamību, viendabīgumu un atkārtotamību.

Šķirnes standarts sporta tipa zirgam:

Eksterjers	Harmonisks taisnstūra veida korpuss, atlētisks, izturīgu skeletu, horizontālu un/vai viegli augšupejošu līdzsvara līniju. Galva proporcionāla, ar taisnu profilu; pagars, nedaudz izliekts kakls ar muskuļotu kumbra daļu, garu pakausi; skausts vidēji garš un augsts; spēcīgu un muskuļotu muguras/jostas vietu, gari, paslīpi krusti, plats un vidēji plats un dziļš krūšu kurvis. Korekti veidotas, pagaras kājas ar labi attīstītām locītavām, garu, labi apmuskuļotu apakšplecu un apakšcisku un vidēja lieluma, izturīgiem nagiem.
Gaitas	Ritmiski 4-taktu soļi, aktīva kāju darbība, viegli, plaši, elastīgi un ar impulsu. Ritmiski 2-taktu rikši, aktīva kāju darbība, viegli, plaši, elastīgi un ar impulsu. Iejādes līniju zirgiem augšupvirzoša kustība, parādot darbību no pleca ar plašu tvērienu un viegli izteiktu karpālās locītavas pacelšanu. Ritmiski 3-taktu lēkši, aktīva kāju darbība, viegli, plaši, elastīgi un ar impulsu. Korekta gaitu precizitāte (bez novirzēm no taisnvirziena). Spēja bez piepūles pagarināt un saīsināt lēkšu gaitu, nezaudējot ritmu, līdzsvaru un spēju nest sevi.
Lēciena kvalitāte	Ķermenis veido arku (lēciena laikā kakls tiek liekts uz leju, ķermenis seko kaklam), ar ātru, spēcīgu atspērienu, paceltām un cieši salocītām priekškājām, elastīgu muguru, atstieptām pakalkājām. Koordinēts, elastīgs, drošs un viegls lēcieni.
Temperaments	Nosvērts, labdabīgs un vērsts uz sadarbību ar cilvēku, viegli jājams, inteliģents un drosmīgs
Apmatojuma krāsa	Dūkana, bēra, ruda, sirma. Nevēlama ir dārka apmatojuma krāsa.

3. AUDZĒŠANAS PROGRAMMAS ĢEOGRĀFISKĀ TERITORIJA

Audzēšanas programmu realizē Latvijas Republikā un citās Eiropas Savienības valstīs, kur tiek audzēti Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes tīršķirnes dzīvnieki.

4. ZIRGU IDENTIFIKĀCIJAS SISTĒMA

Visi zirgu dzimtas dzīvnieki, to ganāmpulki un novietnes ir reģistrējamas, un visi zirgu dzimtas dzīvnieki ir apzīmējami. Lauksaimniecības dzīvnieku dzīvnieku, to ganāmpulku un novietņu reģistrēšanas kārtību, kā arī lauksaimniecības dzīvnieku apzīmēšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

Zirgiem tiek piešķirts identifikācijas numurs, kas sastāv no 14 zīmēm, ganāmpulkam tiek piešķirts ganāmpulka reģistra numurs (1.tabula). Reģistra izveidošanu un uzturēšanu nodrošina Lauku Atbalsta dienesta (LAD) Reģistru pārvaldības departaments. Zirgiem izsniedz identifikācijas dokumentu (pasi) uz visu dzīves laiku.

Lai nodrošinātu ciešu saiti starp zirgu dzimtas dzīvnieku un identifikācijas līdzekļiem, zirgu identificēšanai izmanto zirgu dzimtas dzīvnieku elektroniskos identificētājus ("transponderus"). Lai zirgu reģistrētu un zirgs saņemtu pasi, ir jāaizpilda zirga reģistrācijas kartīte un zirgs ir jāiezīmē ar transponderu. Reģistrācijas kartītes, tostarp identifikācijas dokumentā iekļaujamā grafiskā zīmējuma, aizpildīšanu veic LAD reģistrēta fiziska persona, kas ir saņēmusi sertifikātu zirgu vērtēšanai. Transpondera ievietošanu var veikt šim darbam sertificēta fiziska persona (zirgu vērtētājs vai praktizējošs veterinārārsts). Ja ir pazaudēts oriģinālais identifikācijas dokuments un ir pieejama pietiekama un pārbaudāma informācija, zirgam izsniedz dokumenta dublikātu; citos gadījumos izsniedz aizstājamo dokumentu, kas iepriekš reģistrētu zirgu dzimtas dzīvnieku pazeminās vaislai un nobarošanai paredzēta zirgu dzimtas dzīvnieka statusā.

Pamatojoties uz zirga reģistrācijas kartīti, īpašniekam 14 dienu laikā LAD izsniedz zirga pasi. Pasē norādīto izcelšanas apstiprina šķirnes zirgu audzēšanas organizācija.

Vārdu Latvijas siltasiņu šķirnes zirgam vēlams izvēlēties tādu, kas sākas ar tēva vārda pirmo burtu, vieglākai zirga izcelsmes izsekojamībai.

Latvijas siltasiņu šķirnes zirgus apzīmē ar šķirnes apzīmējumu **LS**. Šķirnes nosaukums angļu valodā – **Latvian Warmblood** ar starptautisko apzīmējumu **LWB**. Radniecīgo un šķirnes uzlabošanā pieļaujamo šķirņu apzīmējumi 1.pielikumā.

1.tabula

Zirga identitātes numurs (zirgiem, kuri apzīmēti līdz 31.12.2009):	14 zīmes: LV060046250001 LV = valsts kods 0600462 = ganāmpulka numurs 5 = sugas kods 0001 = dzīvnieka numurs
Zirga identitātes numurs (zirgiem, kuri apzīmēti no 01.01.2010) - UELN kods:	15 zīmju burtciparu kods, ko veido: 1) ar UELN sistēmu saderīgs sešciparu identifikācijas kods datubāzei; 2) zirga individuālais deviņciparu numurs.
Papildus apzīmēšana	Izmanto starptautisko zirga apmatojuma krāsas un pazīmju aprakstu Degzīme Transponders
Ciltsgāmata	Ieraksta zirga identifikācijas numuru, CG numuru)

5. CILTSGRĀMATA

Ciltsgrāmatu izmanto tīršķirnes dzīvnieku reģistrēšanai, ciltstarba sasniegumu analīzei, labāko dzīvnieku izlasei, izcelšanās datu ticamības pārbaudei.

Ciltsgrāmatu kārto šķirnes zirgu audzētāju biedrība. Zirga atbilstības izvērtēšanai un uzņemšanai ciltsgrāmatā biedrība izmanto LAD lauksaimniecības un zivsaimniecības nozares informācijas sistēmas lauksaimniecības dzīvnieku ciltstarba, snieguma pārbaudes un pārraudzības informācijas datubāzē, dzīvnieka individuālajā uzskaites kartītē (ciltskartītē) vai zootehniskajā sertifikātā norādītos datus.

Lai zirgu ierakstītu ciltsgrāmatā, tā īpašnieks slēdz ar šķirnes zirgu audzētāju biedrību vienošanos par zirgu ierakstīšanu ciltsgrāmatā.

Prasības zirga ierakstīšanai ciltsgrāmatas A un B daļā

Ciltsgrāmatā ir divas daļas – **Pamatdaļa – A daļa** – un **Papilddāļa – B daļa**. A daļa tiek iedalīta divās klasēs – A1 un A2 klasē.

Pamatdaļā reģistrē visus dzīvus zirgus, kuriem ir šķirnei un šķirnes tipam atbilstoša izcelsme četrās paaudzēs (ciltsgrāmatas Pamatdaļā uzņem arī zirga vecākus un vecvecākus):

- A daļā uzņem Latvijas siltasiņu šķirnes zirgus, ja abi tā vecāki iekļauti LS vai LSB ciltsgrāmatas A vai B daļā;
- A1 klasē ieraksta vaislas ķēves ar atbilstošu izcelsmi, kurām ir veikta snieguma pārbaude pieaugušā vecumā un no kurām ir iegūts pēcnācējs;
- A1 klasē uzņem vaislas ērzelus pēc vaislinieka izmantošanas sertifikāta saņemšanas atbilstoši audzēšanas programmas prasībām;
- A2 klasē uzņem zirgus no gada vecuma;
- Zirgus, kuriem ir veikta snieguma pārbaude pieaugušā vecumā un iegūts pēcnācējs, pārceļ no A2 uz A1 klasi;
- A daļā uzņem arī radniecīgo un pieļaujamo šķirņu ķēves, kas tiek izmantotas vaislā audzēšanas programmas ietvaros.

Papilddāļa (B) reģistrē:

- šķirnei un šķirnes tipam atbilstošus zirgus ar zināmu izcelsmi vismaz trijās paaudzēs;
- krustojuma dzīvniekus (šķirnes kods – LSK);
- Latvijas siltasiņu šķirnes zirgus, kuriem vismaz viens no vecākiem nav reģistrēts ciltsgrāmatas A vai B daļā.

Pēcnācēju statusa paaugstināšana no Papilddāļas – ja māte ierakstīta B daļā, bet tēvs A daļā, tad pēcnācējs tiek ierakstīts A daļā. Ja B daļā iekļauts zirgs ir ar atbilstošu izcelsmi un abi tā vecāki ir reģistrēti ciltsgrāmatā vēlākā periodā nekā ciltsgrāmatā reģistrēts to pēcnācējs, zirgu var pārcelt uz A daļu.

Ja viens no zirga vecākiem ir iekļauts Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes braucamā tipa zirgu ciltsgrāmatā (ciltsmarka – LSB), bet pēcnācējs atbilst Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes sporta tipa prasībām, pēcnācēju iekļauj Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes sporta tipa (LS) ciltsgrāmatas A vai B daļā.

Ja zirgu īpašnieks vairs nevēlas, lai attiecīgā ganāmpulka zirgi tiktu ierakstīti ciltsgrāmatā, īpašnieks iesniedz biedrībā iesniegumu par atteikšanos no šī pakalpojuma.

Datus par ciltsgrāmatā ierakstītajiem dzīvniekiem glabā LAD lauksaimniecības un zivsaimniecības nozares informācijas sistēmas lauksaimniecības dzīvnieku ciltstarba, snieguma pārbaudes un pārraudzības informācijas datubāzē.

6. SELEKCIJAS UN AUDZĒŠANAS MĒRĶIS

Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes selekcijas mērķis ir uzlabot šķirnes vaislas dzīvnieku eksterjera un darbaspēju īpašības, šķirni izkopjot kā modernu un piemērotu mūsdienu klasisko sporta veidu (konkūrs, iejāde, trīscīņa) prasībām un saglabājot šķirnei raksturīgās īpašības - labdabību, nosvērtību, stipru konstitūciju ar korektām, plašām un enerģiskām gaitām.

Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes sporta tipa zirgu selekcija ir attīstāma atbilstoši starptautiskā sporta zirgu tirgus tendencēm, lai palielinātu Latvijas zirgu audzētāju konkurētspēju.

Selekcijas darbā ar sporta tipa zirgiem praktizē gēnu importēšanu, lai uzlabotu esošās saimnieciski derīgās īpašības un radītu lielāku variāciju dažādību izlasei.

Veicamie uzdevumi:

- Veikt rūpīgu izlasi un selekciju populācijā, kā arī izmantot pasaules līmeņa biomateriālu populācijas ģenētiskās kvalitātes uzlabošanai;
- Vaislas ērzeļu kvalitātes veicināšana, veicot centralizētu ikgadējo vaislas ērzeļu sertifikāciju atbilstoši *Nolikumam par Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes vaislas ērzeļu sertifikēšanu*;
- Individuālā kumeļu, jaunzirgu, vaislas ērzeļu un ķēvju vērtēšana saskaņā ar šķirnes standarta prasībām un atbilstoši audzēšanas programmai;
- Snieguma pārbaudes datu uzskaitē visiem šķirnes dzīvniekiem.

7. SNIEGUMA PĀRBAUDES

Snieguma pārbaude Latvijas siltasiņu zirgu šķirnei ietver zirgu vērtēšanas un zirgu darbspēju novērtēšanas datu reģistrēšanu. Latvijas siltasiņu zirgu snieguma pārbaudes datu uzskaites datubāzi uztur un snieguma pārbaudes datu apstrādi nodrošina šķirnes zirgu audzētāju biedrība. Snieguma pārbaude un pārraudzība ir brīvprātīgs pasākums, ko ganāmpulkā nodrošina tā īpašnieks.

Zirgu vērtē fiziskā persona, kas ir saņēmusi sertifikātu zirgu vērtēšanai un noslēgusi līgumu ar šķirnes zirgu audzētāju biedrību par zirgu vērtēšanu audzēšanas programmas īstenošanai (turpmāk – zirgu vērtēšanas eksperts) vai šķirnes zirgu audzētāju biedrības izveidota komisija.

Zirgus vērtē pēc sekojošiem kritērijiem:

- izcelsme/tips;
- izmēri;
- eksterjers;
- darbaspējas;
- pēcnācēju kvalitāte.

Zirgu šķirni nosaka tikai pēc zirga izcelsmi pierādošiem dokumentiem.

Eksterjera un darbaspēju pazīmju aprakstu veic, aizpildot zirga lineāro profilu. Iegūtie vērtēšanas rezultāti tiek iesniegti un uzglabāti šķirnes zirgu audzēšanas biedrībā, kas tos apkopo un veido datu bāzi katram šķirnes zirgam.

Iegūtos datus izmanto ciltsvērtības aprēķināšanā.

Zirga snieguma pārbaudē iegūtie vērtējumi tiek fiksēti vērtēšanas lapā (5. pielikums) un ciltskartītē.

Katru kritēriju vērtē pēc 10 ballu skalas:

- 10 - attiecīgā pazīme izteikta izcili,
- 9 - attiecīgā pazīme izteikta teicami,
- 8 - attiecīgā pazīme izteikta ļoti labi,
- 7 - attiecīgā pazīme izteikta labi,
- 6 - attiecīgā pazīme izteikta vidēji,
- 5 - attiecīgā pazīme izteikta zem vidējā,
- 4 - attiecīgā pazīme izteikta apmierinoši,
- 3 - attiecīgā pazīme izteikta neapmierinoši,
- 2 - attiecīgā pazīme izteikta slikti,
- 1 - attiecīgā pazīme izteikta ļoti slikti.

Lineāro profilu atzīmē 7 gradācijās, atkarībā no pazīmes izteiktības, izmantojot skalu no -3 līdz 3.

7.1. Izcelsme un tips

Zirga šķirni nosaka pēc tā izcelsmes, pamatojoties uz normatīvajos aktos noteikto identifikāciju.

Latvijas siltasiņu zirgu šķirnē ieskaita zirgus, kuri cēlušies no Latvijas un tai radniecīgām vai pieļaujamām šķirnēm. **Latvijas zirgu šķirnei radniecīgās šķirnes ir Oldenburgas, Hanoveras un Holšteinas šķirnes.** Latvijas siltasiņu zirgu šķirnei pieļaujamās šķirnes:

Dānijas siltasinis
 Nīderlandes siltasinis
 Francijas jājamzirgs
 Vestfāles
 Zviedrijas siltasinis
 Meklenburgas
 Reinzemes
 Bavārijas
 Hessenes
 Virtembergas
 Brandenburgas
 Zangershaides
 Saksijas - Anhaltes
 Igaunijas sporta zirgs
 Beļģijas siltasinis
 Beļģijas sporta zirgs
 Šveices siltasinis
 Somijas siltasinis
 Lietuvas jājamzirgs
 Baltijas siltasinis
 Angloeiropas sporta zirgs
 Vācijas jājamzirgs
 Norvēģijas siltasinis
 Vācijas sporta zirgs

un citas, ja tām pierādāma izcelšanās no Oldenburgas, Hanoveras un Holšteinas šķirnēm. Latvijas siltasiņu zirgu šķirnei pieļaujama asins pieliešana ar **Angļu pilnasiņu** vai **Traķēnes šķirnes** vaisliniekiem un attiecīgās šķirnes **asinības pakāpe nedrīkst pārsniegt 62,5%.** Tīršķirnei pieder dzīvnieki, kuri cēlušies no vienai šķirnei vai radniecīgai un pieļaujamai šķirnei audzēšanas programmu ietvaros piederošiem vecākiem un kuriem zināma izcelsme ne mazāk kā četrās paaudzēs.

2.tabula

Asinības noteikšana

Mātes asinība, %	Tēva asinība, %						
	0	25	50	75	87,5	93,75	100
0	0	12,5	25	37,5	43,75	46,88	50
25	12,5	25	37,5	50	56,25	59,38	62,5
50	25	37,5	50	62,5	68,75	71,88	75
75	37,5	50	62,5	75	81,25	84,25	87,56
87,5	43,75	56,25	68,75	81,5	87,5	90,63	93,75
93,75	46,88	59,38	71,88	84,38	90,63	93,75	96,88
100	50	62,5	75	87,5	93,75	96,88	100

Latvijas siltasiņu zirgu (LS) šķirnes apzīmējumu piešķir, ja:

- zirgs dzimis Latvijā, vecāki cēlušies no Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes vai radnieciskām vai pieļaujamām šķirnēm un izcelsme ir zināma vismaz 4 paaudzēs; citās valstīs dzimušus zirgus ar dokumentāli pierādāmu Latvijas siltasiņu šķirnes izcelsmi reģistrē kā LS šķirnes zirgus.
- *asins pieliešanai* pieļaujamo Angļu pilnasiņu un Traķēnes šķirņu kopējā asinība četrās paaudzēs nepārsniedz 62,5 %.

Latvijas siltasiņu zirgu šķirnei neradniecisko šķirņu pārošanas rezultātā iegūtie pēcnācēji uzskatāmi par krustojuma dzīvniekiem (starpšķirņu krustojumi – SK) un netiek vērtēti pēc Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes audzēšanas programmas.

Pēcnācēji uzskatāmi par krustojuma dzīvniekiem (LSK), ja nav zināma izcelšanās četrās paaudzēs.

Krustojuma šķirņības pakāpi (asinību) vienas šķirnes ietvaros nosaka pēc vecāku asinības pussummas, to noapaļojot uz mazāko pusi (2.tabula).

7.2. Izmēru noteikšana

Dzīvnieku mērīšanu veic no 24 mēnešu vecuma, rezultātus fiksējot vērtēšanas lapā (5.pielikums), norādot mērīšanas vietu, datumu. Mēra:

- skausta augstumu;
- krūšu apkārtmēru;
- pēdvidus apkārtmēru.

3.tabula

Ieteicamie minimālie Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes sporta tipa zirgu izmēri iekļaušanai ciltskodolā

Grupa	Skausta augstums	Krūšu apkārtmērs	Pēdvidus apkārtmērs
Vaislas ērzeļi	164	185	21,0
Vaislas ķēves	162	180	20,5

7.3. Eksterjera vērtēšana

Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes selekcijā eksterjeru uzskata par būtisku zirga kvalitātes rādītāju. Eksterjera novērtēšana ietver fenotipiskās pazīmes, kas piešķir dzīvniekam spēju attīstīt darbaspējas.

Zirga eksterjera vērtēšanu veic zirgu vērtēšanas eksperts. Eksterjera vērtēšanu zirgam veic sākot ar 24 mēnešu vecumu, vērtējumus reģistrējot vērtēšanas lapā (5. pielikums). Zirgam vērtē 7 eksterjera grupas, katru pēc desmit ballu skalas, saskaņā ar atbilstību šķirnes standartam:

1. Tipiskums
2. Virsējā līnija
3. Ķermeņa platums
4. Priekškājas
5. Pakājkājas
6. Gaitu precizitāte
7. Uzvedība.

Eksterjera pazīmju aprakstu veic, aizpildot zirga lineāro profilu.

7.4. Darbaspēju novērtēšana

Darbaspēju novērtēšanai izmanto pārbaudes testu, vērtēšanas rezultātus uzrādot vērtēšanas lapā (5. pielikums). Katra zirga darbaspējas vērtē sertifikēts zirgu vērtēšanas eksperts, katru pazīmi vērtējot pēc desmit ballu skalas, maksimālais iegūstamo punktu skaits 40. Darbaspēju pazīmju aprakstu veic, aizpildot zirga lineāro profilu.

Zirgiem vērtē **soļu gaitu** pie rokas, brīvās kustības **rikšos**, **lēkšos** un **lēciena tehniku**, saskaņā ar šķirnes standarta prasībām.

Nevēlams ir nekonkrēts vai nenoslēgts lēciena ar nokarenām kājām, augsti paceltu galvu, kas saistīts ar stīvu vai atspiestu muguru, kad pazūd kustības līganums un ritms lēkšos.

Soļu gaita zirgam jāuzrāda ejot pavadā, rikšu, lēkšu gaita un lēciena kvalitāte vērtējama, zirgam virzoties brīvā kustībā. Nevēlamas īsas, līdzenas, neelastīgas, ar plecu cieši saistītas kustības un kustības ar sasprindzinātu muguru, kā arī smagas, uz priekšu krītošas vai neritmiskas kustības.

7.5. Ērzeļu vērtēšana iekļaušanai vaislas sastāvā

Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes sporta tipa vaislas ērzeļu pamatsastāvā var tikt iekļauti tīršķirnes Latvijas siltasiņu šķirnes ērzeļi, kā arī importētie radniecisko un pieļaujamo šķirņu ērzeļi. Sporta tipam asins pieliešanai paredzēts izmantot Angļu pilnasiņu un Traķēnas šķirņu ērzeļus, ja tie atbilst vaislas ērzeļu prasībām.

Par vaislas ērzeļi uzskatāms tīršķirnes ērzeļis no 3 gadu vecuma, kas atbilst Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes sporta tipa prasībām, saskaņā ar šķirnes standartu, tas ir novērtēts saskaņā ar *Nolikumu par Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes vaislas ērzeļu sertifikēšanu* (3. pielikums) un tam ir piešķirts vaislinieka sertifikāts atbilstoši normatīvo aktu prasībām, sākotnēji iegūstot pārbaudes ērzeļa statusu.

Lai veiktu izlasi, vaislas ērzeļiem vērtē:

- izcelsmi/tipu;
- eksterjeru;
- darbaspējas;
- pēcnācēju kvalitāti.

Eksterjera un darbaspēju pazīmju aprakstu veic, aizpildot zirga lineāro profilu.

Minimālās prasības vaislas ērzeļa sertifikēšanai:

- izcelsme/tips: ≥ 8 ballēm;
- eksterjera vērtējums: ≥ 52 balle;
- darbaspēju vērtējums ≥ 31 balle;

Vaislas sastāvā iekļaujamo ērzeļu minimālie izmēri 36 mēnešu vecumā ir sekojoši:

- augstums skaustā: 164 cm;
- krūšu apkārtmērs: 185 cm;
- pēdvidus apkārtmērs: 21,0 cm.

Svarīgs ir arī kopējais iespaids par ērzeļi. Ērzeļim jābūt labdabīgam, enerģiskam, nosvērtam, bez iedzimtiem defektiem. Saskaņā ar *Nolikumu par Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes vaislas ērzeļu sertifikēšanu* (3. pielikums) ērzeļi ar eksterjera kļūdām vai 1-2 cm mazāku skausta augstumu nekā minimālās prasībās noteikto, bet teicamām (ne mazāk kā 36 balles) darba spējām, izņēmuma gadījumos ar komsijas slēdzienu var tikt sertifikēti izmantošanai vaislā.

7.6. Kēvju vērtēšana iekļaušanai vaislas sastāvā

Par vaislas kēvi uzskatāma Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes sporta tipa tīršķirnes kēve no 3 gadu vecuma, kas atbilst Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes sporta tipa minimālajām prasībām.

Vaislas kēves vērtēšanu veic no 4 gadu vecuma, vērtēšanas ekspertam aizpildot *Vaislas ērzeļu/kēvju vērtēšanas lapu* (5.pielikums).

Lai veiktu izlasi, saskaņā ar šķirnes standarta prasībām, vaislas kēvēm vērtē:

- izcelsmi/tipu;
- eksterjeru;
- darbaspējas;
- pēcnācēju kvalitāti.

Vaislas kēvi pēcnācēju kvalitāti vērtē pēc vismaz **1 vērtēta pēcnācēja**.

Pamatojoties uz minētajiem vērtējumiem, vaislas kēvi var iekļaut Elites klasē vai piešķirt Elites klases kandidātes statusu.

7.7. Kumeļu vērtēšana

Vērtēšana tiek veikta, kumeļam no 2 līdz 6 mēnešu vecumam. Kēve tiek vesta pie rokas, kumeļš nepiesiets seko mātei.

Kumeļam vērtē:

- izcelsmi/tipu,
- eksterjeru, ķermeņa proporcijas,
- gaitu kvalitāti (tiek novērtēta ar vienu kopēju atzīmi),
- kopējais iespaids.

Katru pazīmi vērtē pēc 10 ballu skalas. Maksimālais iegūstamo ballu skaits ir 40. Kumeļa vērtējumu ballēs un lineāro profilu atzīmē *Kumeļa vērtēšanas lapā* (5.pielikums).

7.8. Jaunzirgu vērtēšana

Jaunzirus vērtē sākot no 2 gadu līdz 3 gadu vecumam (ieskaitot), saskaņā ar šķirnes standarta prasībām.

Jaunzīrgam vērtē:

- izcelsmi/tipu,
- eksterjeru,
- darbaspējas.

Jaunzirga eksterjera un darbaspēju vērtēšanu un pazīmju aprakstu veic, aizpildot *Zirgu vērtēšanas lapu* (5.pielikums).

Jaunzirgu novērtēšana nepieciešama, lai īstenotu vaislas dzīvnieku – vaislas ērzeļu un vaislas kēvju novērtēšanu pēc pēcnācēju kvalitātes, kā arī prognozētu pašu jaunzirgu izlasi. Jaunzirgu vērtēšanas rezultātus izmanto vaislas ērzeļu ciltsvērtības aprēķināšanai.

Jaunzirga vērtēšanu veic zirgu vērtēšanas eksperts, kurš arī nosaka jaunzirga ieteicamo izmantošanas virzienu un labākos jaunzirus iesaka ikgadējam vērtēšanas finālam.

7.9. Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes vaislas ķēvju iekļaušana Elites klasē

Pēc izcelsmes un tipiskuma, eksterjera, darbaspēju un pēcnācēju kvalitātes vērtējuma vaislas ķēves var iekļaut Elites klasē vai piešķirt Elites klases kandidātes statusu.

Prasības Elites klases ķēvēm:

- Ķēvei jābūt tīršķirnes (ierakstīta ciltsgrāmatas pamatdaļā A1 daļā);
- Ķēves tēvam jābūt sertificētam ērzelim;
- Ķēvei jābūt novērtētai pēc eksterjera ar kopvērtējumu vismaz **52 balles**;
- Ķēvei jābūt novērtētai pēc darbaspējām (ja objektīvu iemeslu dēļ tas nav iespējams, tad ņem vērā jaunzirgu darbaspēju vērtējumu). Darbaspēju kopvērtējumam jābūt vismaz **30 balles**;
- Ķēves izmēriem ir jāpārsniedz šķirnei noteiktos ieteicamos minimālos izmērus;
- **Ķēvei jābūt vismaz trīs novērtētiem pēcnācējiem.** Ķēve, kura atbilst visiem citiem rādītājiem, bet ir devusi 1 vai 2 pēcnācējus, tiek ieskaitīta **E klases kandidātēs**.

Minimālās prasības vaislas ķēves iekļaušanai Elites klasē:

- izcelsme/tips: ≥ 8 balles;
- eksterjera kopvērtējums: ≥ 52 balles;
- darbaspēju kopvērtējums: ≥ 30 balles;
- pēcnācēju kvalitāte*: ≥ 80 balles.

* *Pēcnācēju vidējais kopvērtējums, matemātiski noapaļojot.*

8. CILTSDOKUMENTĀCIJA

Ciltsdokumentācija nodrošina informāciju par dzīvnieka un tā priekšteču izcelšanos, produktivitāti un ciltsvērtību, kā arī par pārmaiņām, kas notikušas ar dzīvnieku tā dzīves laikā. Ciltsdokumentāciju sagatavo un kārtro šķirnes dzīvnieku audzētāju biedrība atbilstoši atbilstoši Dzīvnieku audzēšanas un ciltsdarba likumam.

Ciltsdokumenti:

- zootehniskais sertifikāts (6.pielikums);
- ciltskartīte jeb individuālās uzskaites kartīte;
- vaislinieka izmantošanas sertifikāts.

Zootehniskais sertifikāts

Zootehniskais sertifikāts ir izcelsmes sertifikāts, ko par vaislas dzīvniekiem vai to reproduktīvajiem produktiem izsniedz papīra vai elektroniskā formā un kurā sniegta informācija par vaislas dzīvnieka vai tā reproduktīvo produktu ģenētisko izcelsmi, identifikāciju. Izsniedz tikai tīršķirnes vaislas zirgiem, ja konkrētais dzīvnieks un tā vaislas materiāls paredzēts pārdošanai, kā arī, ja konkrētais dzīvnieks vai tā vaislas materiāls ir Latvijā ievests.

Zootehniskais sertifikāts atbilst noteiktai formai, izņemot ja:

- nepieciešamā informācija norādīta citos dokumentos;
- informācija ir iekļauta zirgu dzimtas dzīvnieka individuālā pastāvīgā identifikācijas dokumentā (pasē);

Dzīvniekiem, kuri nav tīršķirnes, izsniedz izcelsmes apliecinājumu.

Dzīvnieka individuālā uzskaites kartīte (ciltskartīte)

Ciltskartīti kārtro elektroniski biedrības snieguma pārbaudes un pārraudzības datubāzē. .

Ciltskartītē paredz ailes šādiem ierakstiem par zirgu:.

- dzimšanas datums, vieta, audzētājs un tā ganāmpulka reģistra numurs, īpašnieks;
- identifikācijas numurs un dzimums;
- šķirne un asinība;
- izmēri (atbilstoši audzēšanas programmā paredzētajam);
- priekšteču izcelšanās četrās paaudzēs (identifikācijas numuri, ciltsgrāmatas numuri);
- zirga eksterjera un darbaspēju vērtēšanas dati (atbilstoši audzēšanas programmā paredzētajam);
- atražošanas rādītāji (pēcnācēji);
- ciltsgrāmatas numurs un datums, kad dzīvnieks ierakstīts ciltsgrāmatā.

Vaislinieka izmantošanas sertifikāts

Ciltsdokuments, kurš apliecina to, ka ērzelis atzīts par atbilstošu šķirnes dzīvnieku pavairošanai saskaņā ar audzēšanas programmu.

Nolikumu par Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes vaislas ērzeļu sertificēšanu skat. 3.pielikumā.

Zootehnisko datu uzskaitē

Lauksaimniecības dzīvnieku dzīvnieku, to ganāmpulku un novietņu reģistrēšanas kārtību, kā arī lauksaimniecības dzīvnieku apzīmēšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

Dzīvnieku reģistra dokumenti:

- ▶ Zirga reģistrācijas kartīte;
- ▶ Zirga pase vai pases dublikāts.

Kumeļu identificē līdz sešu mēnešu vecumam. Pēc dzīvnieka apzīmēšanas ar transponderu vērtēšanas eksperts divos eksemplāros aizpilda zirga reģistrācijas kartīti un nodod to dzīvnieka īpašniekam. Ierakstus zirga reģistrācijas kartītē izdara pamatojoties uz LAD lauksaimniecības un zivsaimniecības nozares informācijas sistēmas lauksaimniecības dzīvnieku ciltsdarba, snieguma pārbaudes un pārraudzības informācijas datubāzes informāciju saskaņā ar normatīvajiem aktiem par lauksaimniecības dzīvnieku, to ganāmpulku, novietņu reģistrēšanu un dzīvnieku apzīmēšanas kārtību.

Zirgu īpašnieks vai turētājs elektroniski vai papīra formā veido un uztur novietnes dzīvnieku reģistru. Izmantojot LAD lauksaimniecības un zivsaimniecības nozares informācijas sistēmas lauksaimniecības dzīvnieku ciltsdarba, snieguma pārbaudes un pārraudzības informācijas datubāzes elektroniskās paziņošanas sistēmu zootehniskos datus zirga īpašnieks noteiktā termiņā reģistrē elektroniski, iesniedzot informāciju elektroniska dokumenta veidā, vai nosūtot iesniegumu LAD papīra formā par ķēves lecināšanu, ķēves atnešanos, informāciju par ķēves abortu, nedzīvi dzimušu kumeļu vai neregistrēta pēcnācēja nobeigšanos, zirgu pārvietošanu uz citu novietni vai ganāmpulku, kastrāciju un citām izmaiņām novietnē un ganāmpulkā.

PIELIKUMI

**LAD lauksaimniecības un zivsaimniecības nozares informācijas sistēmas
lauksaimniecības dzīvnieku ciltsdarba, snieguma pārbaudes un pārraudzības
informācijas datubāzē lietotie zirgu šķirņu nosaukumi, to apzīmējumi.**

Latvijas siltasiņu zirgu šķirne	Latvijas siltasinis	LS
	Latvijas siltasinis braucamais tips	LSB
	Latvijas siltasiņu krustojums	LSK
Latvijas siltasiņu zirgu šķirnei radniecīgās šķirnes	Oldenburgas	OLD
	Saksijas-Tīringenes smagais siltasinis	SW
	Hanoveras	HN
	Holšteinas	HL
Latvijas siltasiņu zirgu šķirnei pieļaujamās šķirnes	Dānijas siltasinis	DWB
	Nīderlandes siltasinis	KW
	Francijas jājamzirgs	SF
	Vestfāles	WE
	Zviedrijas siltasinis	SWB
	Meklenburgas	MB
	Reinzemes	RZ
	Bavārijas	BA
	Hessenes	HS
	Virtembergas	VB
	Brandenburgas	BB
	Zangershaides	ZG
	Saksijas - Anhaltes	SA
	Igaunijas sporta zirgs	ESH

Beļģijas siltasinis	BWP
Beļģijas sporta zirgs	SBS
Šveices siltasinis	CH
Somijas siltasinis	FWB
Lietuvas jājamzirgs	LJ
Baltijas siltasinis	BWB
Angloeiropas sporta zirgs	AES
Vācijas jājamzirgs	DP
Norvēģijas siltasinis	NWB
Vācijas sporta zirgs	DSP

Šķirnes zirgu audzēšanas saimniecību atestācijas kārtība

Saimniecības, kas nodarbojas ar tīršķirnes zirgu audzēšanu, izvērtē un piešķir tām šķirnes zirgu audzēšanas saimniecības statusu, šķirnes zirgu audzētāju biedrības (turpmāk – Biedrības).

Uz šķirnes zirgu audzēšanas saimniecības statusa piešķiršanu var pretendēt saimniecības, kas nodarbojas ar šķirnes zirgu audzēšanu un atbilst šādiem kritērijiem:

- saimniecības ganāmpulkā ir **vismaz 5 (piecas) tīršķirnes vaislas ķēves**, kas iekļautas šķirnes ciltskodolā;
- saimniecības ganāmpulkā atbilstoši audzēšanas programmai audzē, selekcionē un pavairo augstvērtīgus šķirnes dzīvniekus, kas paredzēti saimniecības ganāmpulka atražošanai un pārdošanai; realizē tīršķirnes dzīvniekus ar biedrības izdotu zootehnisko sertifikātu;
- saimniecībā ganāmpulka atražošanai izmanto tikai sertificētus vaisliniekus vai bioproduktu.
- saimniecības ganāmpulks ir reģistrēts un dzīvnieki ir apzīmēti atbilstoši normatīvajiem aktiem par dzīvnieku, ganāmpulku un novietņu reģistrēšanas un dzīvnieku apzīmēšanas kārtību;
- saimniecībā īsteno ganāmpulka ciltsdarba plānu, kas saskaņots ar Biedrību;
- dzīvnieku turēšanas apstākļi atbilst attiecīgajai lauksaimniecības dzīvnieku sugai normatīvajos aktos noteiktajām lauksaimniecības dzīvnieku vispārīgajām labturības un higiēnas prasībām;
- **katru gadu līdz 1. februārim biedrībā iesniedz nākošā gada ciltsdarba plānu un atskaiti par iepriekšējo gadu.**

1. Saimniecība, kas pretendē uz šķirnes zirgu audzēšanas saimniecības statusu, Biedrībā iesniedz:

- ✓ Iesniegumu
- ✓ Ganāmpulka raksturojumu;
- ✓ Ganāmpulka ciltsdarba plānu.

2. Biedrība mēneša laikā pēc šo noteikumu minēto dokumentu saņemšanas izvērtē ganāmpulka atbilstību šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecības statusam un pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

- 2.1. par šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecības statusa piešķiršanu;
- 2.2. par atteikumu piešķirt šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecības statusu.

3. Ja Biedrība ir pieņēmusi lēmumu par atteikumu piešķirt šķirnes zirgu audzēšanas saimniecības statusu, saimniecība pēc sešiem mēnešiem (ja ir novērsti lēmumā minētie trūkumi) var atkārtoti iesniegt iesniegumu par šķirnes zirgu audzēšanas saimniecības statusa piešķiršanu.

- Biedrība ne retāk kā reizi piecos gados pārbauda šķirnes zirgu audzēšanas saimniecības ganāmpulku, sastāda pārbaudes aktu un iesniedz to datu centrā;
- Atestācijas izmaksas, saskaņā ar noslēgto līgumu un pamatojoties uz biedrības apstiprinātu cenrādi, sedz atestējamā saimniecība.

Iesniegums
par šķirnes zirgu audzēšanas saimniecības statusa piešķiršanu

LATVIJAS ŠĶIRNES ZIRGU AUDZĒTĀJU ASOCIĀCIJAI
Reģ.Nr.40008081480

Iesniedzējs _____
(fiziskajai personai – vārds, uzvārds, personas kods,

juridiskajai personai – veids, nosaukums,

reģistrācijas numurs)

Ganāmpulka reģistrācijas Nr. _____

Iesniedzēja adrese _____

Lūdzu izskatīt iespēju piešķirt ganāmpulkam šķirnes zirgu audzēšanas saimniecības statusu.

Pielikumā:

1. Ganāmpulka raksturojums.
2. Ganāmpulka ciltsdarba plāns.

(datums) (vārds, uzvārds) (paraksts)

VĒRTĒŠANAS SKALA.

Nr. p.k.	Vērtēšanas kritēriji	Punkti
1.	Izmantoto vaislas ērzeļu kvalitāte: - Izmanto sertificētus vaislas ērzelus - Izmantots nesertificēts ērzelis Grūsno ķēvju īpatsvars, 80% un vairāk 70-79% 60-69%	10 maks. 5 -3 5 4 3
2.	Vaislas ķēvju kvalitāte Atbilst izmēru prasībām un novērtētas pēc eksterjera 100% 90-99% 40-89% 1-39 %	10 maks. 10 9 4-8 1-3
3.	Jaunzirgu kvalitāte, apmācība un vērtēšana Jaunzirgu kvalitāte (izmēri, eksterjers) Jaunzirgu apmācība un darbaspēju vērtējums	20 maks. 10 10
4.	Kumeļu kvalitāte (tiek ņemts vērā kumeļu novērtējums)	10 maks.
5.	Ciltsdokumentācija	10 maks.
6.	Zirgu ēdināšana (barības devas, barības kvalitāte, ganību nodrošinājums)	10 maks.
7.	Zirgu turēšana (telpu piemērotība, barības uzglabāšana, pakaišu pielietošana, pastaigu nodrošinājums)	10 maks.
8.	Veterinārais un sanitārais stāvoklis	5 maks.
9.	Nagu kopšana	5 maks.
10.	Zirgu staļļu apkārtne (t.sk. kūsmēsļu novietošana)	5 maks.
11.	Inventāra glabāšana un kopšana	2 maks.
12.	Darba drošība	3 maks.
	Kopā:	100

SAIMNIECĪBAS NOSAUKUMS: _____

GANĀMPULKA REĢISTRĀCIJAS NUMURS: _____

ŠĶIRNES ZIRGU AUDZĒŠANAS SAIMNIECĪBAS NOVĒRTĒJUMS

Nr. p.k.	Vērtēšanas kritēriji	Maksimāli iegūstamo punktu skaits	Iegūtais vērtējums
1	Izmantoto vaislas ērzeļu kvalitāte	10	
2	Vaislas ķēvju kvalitāte	10	
3	Kumeļu kvalitāte	10	
4	Jaunzirgu kvalitāte un apmācība	20	
5	Zirgu turēšana (telpu piemērotība, pakaišu pielietošana, pastaigu nodrošināšana)	10	
6	Nagu kopšana	5	
7	Zirgu ēdināšana (barības devas, barības kvalitāte, ganību nodrošinājums)	10	
8	Ciltsdokumentācija	10	
9	Veterinārais un sanitārais stāvoklis	5	
10	Zirgu staļļu apkārtne (t.sk.kūtsmēslu novietošana)	5	
11	Inventāra glabāšana un kopšana	2	
12	Darba drošība	3	
Kopā		100	

Vērtēšanas komisijas slēdziens: _____

Vērtēšanu veica: _____

Datums: _____

NOLIKUMS PAR LATVIJAS SILTASIŅU ZIRGU ŠĶIRNES VAISLAS ĒRZEĻU CERTIFICĒŠANU

Vaislinieku un tā vaislas materiālu vaislai certificē šķirnes zirgu audzētāju biedrība (turpmāk – Biedrība).

Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes ērzelus un to vaislas materiālu certificē izmantošanai vaislai, ja:

- to ģenētiskā kvalitāte atbilst audzēšanas programmā minētajiem rādītājiem;
- ērzelim ir piešķirts pārbaudāmā vaislinieka vai vaislas materiāla statuss, ja ģenētiskā kvalitāte tam vēl nav noteikta;
- ērzelis ir ierakstīts ciltsgrāmatā;
- ērzelim un vaislas materiālam ir izsniegts zootehniskais sertifikāts vai Biedrības rīcībā ir vaislinieka un vaislas materiāla zootehniskajā sertifikātā norādāmie dati;
- ērzelim ir veikta DNS ģenētiskās identitātes pārbaude.

Iespējami vairāki vaislinieka sertifikāta veidi:

- Pārbaudāmajam vaisliniekam un vaislas materiālam sertifikātu izsniedz uz pārbaudes laiku 5 gadi, kurā iegūst ģenētiskās kvalitātes novērtējumu;
- Pārbaudāmiem ērzeļiem pēc komisijas lēmuma var izsniegt ierobežotas izmantošanas sertifikātu (izmantošanai savā saimniecībā, uz noteiktu periodu vai uz noteiktu ķēvju skaitu);
- Pēc sertifikāta pagarināšanas, kuru veic pamatojoties uz pēcnācēju kvalitātes vērtējumu, vaislas ērzelis saņem sertifikātu uz neierobežotu darbības laiku.

Pārbaudāmā ērzeļa sertifikāta saņemšanai vai sertifikāta derīguma termiņa pagarināšanai vaislas ērzeļa īpašnieks Biedrībā iesniedz iesniegumu (4.pielikums) papīra formā vai elektroniska dokumenta veidā, kur norāda:

- a) iesniedzēja vārdu, uzvārdu un adresi – fiziskai personai vai nosaukumu, reģistrācijas numuru un juridisko adresi – juridiskai personai;
- b) ērzeļa šķirni, vārdu, identifikācijas numuru un ciltsgrāmatas numuru
- c) teritoriju, kurā tiks izmantots vaislinieks vai vaislas materiāls (attiecīgā ganāmpulka reģistrācijas numuru vai visu Latvijas teritoriju).

Ja Biedrības rīcībā nav iepriekš minēto attiecīgo datu vai dokumentu, iesniegumam pievieno:

- Zootehnisko sertifikāt (6.pielikums);
- DNS ģenētiskās identitātes pārbaudes rezultātus;
- Vaislinieka ģenētiskās kvalitātes novērtējumu – sertifikāta derīguma termiņa pagarināšanai.

Ja iepriekš minētiem dokumentiem var piekļūt tīmekļa vietnē, tad iesniegumā var norādīt tiešu atsauci uz šo tīmekļa vietni.

Ja ērzeļi novērtējusi sertifikācijas komisija un pēc visiem rādītājiem ērzelis atbilst vaislas ērzeļa prasībām, vaislinieka īpašnieks papildus iesniedz veterinārārsta slēdzienu par rentgenoloģisko izmeklējumu rezultātiem (ODC, špats, navikulārais sindroms). Ja sertifikācijas komisijai rodas aizdomas par roreru, kriptorhismu vai citiem iespējami pārmantojamiem defektiem, komisija var nozīmēt veikt papildus izmeklējumus.

Lai vaislas ērzelis saņemtu pārbaudāmā vaislas ērzeļa sertifikātu, šķirnes zirgu audzēšanas biedrība pēc pieteikuma saņemšanas:

1. Izveido sertificētu vērtēšanas ekspertu komisiju piecu cilvēku sastāvā (kopīgu visām biedrībām, kuras īsteno Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes audzēšanas programmu) un ne retāk kā reizi gadā veic centralizētu ērzeļu sertificēšanu;
2. Lemj par ērzeļa iekļaušanu vaislas sastāvā, izvērtējot ērzeļa vērtēšanas rezultātus, kuri apkopoti vērtēšanas lapā.
3. Biedrība rakstiski motivē savu lēmumu.
4. Biedrība sastāda aktu par sertifikācijas rezultātiem.
5. Biedrība informē par savu lēmumu ērzeļa īpašnieku un, ja pieņemts negatīvs lēmums, izsniedz rakstisku atteikuma motivāciju.
6. Biedrība ir tiesīga pieaicināt sertificētus ārzemju speciālistus, kas ir kompetenti Latvijas siltasiņu zirgu šķirnes selekcijā pieļaujamo zirgu šķirņu vērtēšanā.
7. Ērzeļiem, kas atzīti par vaislā derīgiem, biedrība izsniedz elektroniski sagatavotu sertifikātu.

Ja zirgu īpašnieks vēlas sēklot savas ķēves ar ievesto biomateriālu vai ved sēklot ķēves ar citas ES valsts sertificētajiem vaisliniekiem, tad par izmantojamo ērzeli /biomateriālu/ pirms sēklošanas ērzeļa īpašnieks iesniegumam pievieno:

- Zootehnisko sertifikātu;
- Veterinārā (veselības) sertifikāta kopiju.

Sertifikāta derīguma termiņa pagarināšanai ērzelim ir jābūt iegūtiem un vērtētiem vismaz pieciem pēcnācējiem. Ja pēcnācēju vidējais vērtējums ir zemāks nekā populācijas vidējais piecu gadu periodā, sertifikātu nepagarina.

Ja pastāv aizdomas, ka ērzelim vai tā pēcnācējiem ir pārmantojami defekti, komisija var nozīmēt veikt papildus izmeklējumus, tostarp rentgenoloģiskos, kuru rezultāti pēc komisijas lēmuma var būt par iemeslu sertifikāta nepagarināšanai vai anulēšanai, ja sertifikāts piešķirts uz neierobežotu termiņu.

Ērzeļiem vērtē 7 eksterjera grupas un 4 darbaspēju pazīmes, saskaņā ar šķirnes standarta prasībām, katru pēc desmit ballu skalas, un veic eksterjera un darbaspēju pazīmju lineāro profilēšanu, un rezultātus fiksē vērtēšanas lapā (5.pielikums).

Minimālās prasības sertificēšanai:

- Izcelsme/tips: ≥ 8 balles;
- eksterjera vērtējums: ≥ 52 balles;
- darbaspēju vērtējums ≥ 31 balle.

Vaislas sastāvā iekļaujamo ērzeļu minimālie izmēri 36 mēnešu vecumā ir sekojoši:

- augstums skaustā: 164 cm;
- krūšu apkārtmērs: 185 cm;
- pēdvidus apkārtmērs: 21,0 cm

Svarīgs ir arī kopējais iespaids par ērzeli. Ērzelim jābūt labdabīgam, enerģiskam, nosvērtam, bez iedzimtiem defektiem. Ērzeļi ar eksterjera kļūdām vai 1 – 2 cm mazāku skausta augstumu nekā minimālās prasībās noteikto, bet teicamām (ne mazāk kā 36 balles) darbaspējām,

par sertificētiem vaisliniekiem var tikt atzīti izņēmuma gadījumos. Šādu ērzeļu izmantošanu apstiprina vaislas ērzeļu sertificēšanas komisijas slēdziens.

Šķirnes zirgu audzēšanas biedrība sertifikātu var anulēt, ja netiek pildīti biedrības norādījumi par audzēšanas programmā noteiktajiem vaislinieku izmantošanas nosacījumiem.

Biedrībai

IESNIEGUMS par vaislas ērzeļa sertificēšanu

Iesniedzējs

(fiziskajai personai – vārds, uzvārds, personas kods; juridiskajai personai – veids, nosaukums, reģistrācijas numurs)

Iesniedzēja
adrese

LŪDZU CERTIFICĒT ĒRZELI VAI
BIOPRODUKTU

(ĒRZEĻA Vārds, IDENTIFIKĀCIJAS NUMURS, ŠķIRNE, DZIMŠANAS DATUMS)

(DATUMS)

(Vārds, UZVārds)

(PARAKSTS)

ZIRGU VĒRTĒŠANAS VEIDLAPAS

Vaislas ērzeļu/kēvjū vērtēšanas lapa

Vārds:		Dzimš.dat.:							Izmēri:	
ID Nr:		Tēvs:							Vērtēšanas datums:	
Krāsa:		Māte:							Vērtēšanas vieta:	
Dzimums:	Biedrība:	Īpašnieks, ganāmpulka Nr.								
IZCELSMES/TIPA VĒRTĒJUMS										ATZĪME
TIPS		-3	-2	-1	0	1	2	3		
Braucamais tips	masīvs								viegls	
	neizteiksmīgs								elegants	
Sporta tips	masīvs								viegls	
	neizteiksmīgs								elegants	
EKSTERJERA VĒRTĒJUMS										
TIPISKUMS										ATZĪME
Tipiskums	pretējā dzimuma pazīmes								izteikts	
Konstitūcija	mitra								sausā	
Konstitūcija	rupja								pārsmalcināta	
Uzbūve	neharmoniska								harmoniska	
Uzbūve	nav pārbūvēta								pārbūvēta	
Uzbūve	garkājaina								īskājaina	
Ķermeņa forma	kvadrātveida								taisnstūrveida	
Ķermeņa vērsums	lejupvērst								augšupvērst	
Kondīcija	pārbarots								vājš	
Muskulatūra	vāja								labā	
Saites	vājas								stipras	
ĶERMEŅA VIRSĒJĀ LĪNIJA										ATZĪME
Galvas lielums	liela								maza	
Galvas forma	rupja								eleganta	
Ganaši	šauri								plati	
Galvas profils	auna								līdakas	
Acis	mazas								lielas	
Pakaussis	īss								garš	
Galvas-kakla savienojums	smags								viegls	
Kakls	īss								garš	
Kakla stāvoklis	horizontāls								vertikāls	
Kakla pieslēgums	zems								augsts	
Kakla tips	brīža								gulbja	
Kakla apmuskulotība	vāji muskuļots								labi muskuļots	
Kakla-skausta savienojums									iedobe pirms skausta	
Skausta garums	īss								garš	
Skausta augstums	zems								augsts	
Lāpstiņas garums	īsa								gara	
Lāpstiņas slīpums	stāva								slīpa	
Lāpstiņas novietojums									izteikti priekšā	
Pleca kauls	īss								garš	
Lāpstiņas-pleca lenķis	šaurš								plats	
Muguras garums	īsa								gara	
Muguras līnija	ieliekta								izliekta	

Jostas garums	īsa								gara	
Jostas līnija	ieliekta								izliekta	
Krustu garums	īsi								gari	
Krustu slīpums	slīpi								taisni	
Krustu forma	jumtveidīgi								šķelti	
Asti nes	taisni								uz vienu pusi	
ĶERMEŅA PLATUMS										ATZĪME
Krūšu platums	šauras								platas	
Krūšu dziļums	seklas								dziļas	
Krustu platums	šauri								plati	
PRIEKŠKĀJAS										ATZĪME
Stāvotne	plata								šaura	
Pirksti	uz iekšu								uz āru	
Abas ☐ Labā ☐ Kreisā ☐										
Apakšplecs	īss								garš	
Karpālo locītavu attīstība	vāji attīstītas								labi attīstītas	
Karpālās locītavas	ieliektas								izliektas	
Pēdvidus	vāji attīstīts								labi attīstīts	
Iežmauga	nav								izteikta	
Vēziņu garums	gari								īsi	
Vēžiņi	mīksti								stāvi	
Nagu izmērs	lieli								mazi	
Nagu lenķis	lēzeni								stāvi	
Papēdis	zems papēdis								augsts papēdis	
Naga rags	plaisains								ciets	
Asimetrija									asimetriski nagi	
PAKAĻKĀJAS										ATZĪME
Stāvotne	plata								šaura	
Stāvotne	mucveida								iksvēda	
Pirksti	uz iekšu								uz āru	
Abas ☐ Labā ☐ Kreisā ☐										
Apakšciska	vāji attīstīta								labi attīstīta	
Lecamo locītavu attīstība	vāji attīstītas								labi attīstītas	
Lecamo locītavu lenķis	zobenveidīgas								stāvas	
Mitrumi	nav								izteikti	
Abas ☐ Labā ☐ Kreisā ☐										
Pēdvidus	vāji attīstīts								labi attīstīts	
Iežmauga	nav								izteikta	
Vēziņu garums	īsi								gari	
Vēžiņi	mīksti								stāvi	
Nagu izmērs	lieli								mazi	
Nagu forma	lēzeni								stāvi	
Papēdis	zems papēdis								augsts papēdis	
Naga rags	plaisains								ciets	
Asimetrija									asimetriski nagi	
GAITU PRECIZITĀTE										ATZĪME
Priekškājas liek	uz āru								uz iekšu	
Priekškājas liek	plati								šauri	
Priekškājas	apļo (airē)								izmet	
Abas ☐ Labā ☐ Kreisā ☐										
Pakaļkājas liek	uz āru								uz iekšu	

Pakaļkājas liek	plati								šauri	
Pakaļkāju griešana uz zemes	nav								izteikta	
Abas ☐ Labā ☐ Kreisā ☐										
UZVEDĪBA										ATZĪME
Vēlme kustēties	slinks								ļoti enerģisks	
Komunikācija	bailīgs								drošs	
Temperaments	nervozs								nosvērts	
Sadarbība	dominants								pakļāvīgs	
DEFEKTI										
Nabas bruka	nav								izteikta	Bez atzīmes
Klibums	nav								izteikts	
Koordinācija	nav traucēta								izteikti traucēta	
EKSTERJERA ATZĪMJU KOPSUMMA										ATZĪME
DARBASPĒJU VĒRTĒJUMS										
SOLĪ										ATZĪME
Plašums	īsi								plaši	
Ritms	aritmiski								ritmiski	
Aktivitāte	slinki								enerģiski	
Elastīgums	stīvi								elastīgi	
Pleca darbība	ierobežota								izteikta	
Pakaļkājas pret priekškāju nospiedumiem	nesasniedz								ievērojami pārsniedz	
Pakaļkāju darbība	neaktīva								aktīva	
Mugura	stīva								elastīga	
RIKŠI										ATZĪME
Plašums	īsi								plaši	
Ritms	neritmiski								ritmiski	
Aktivitāte	slinki								enerģiski	
Elastīgums	stīvi								elastīgi	
Pleca darbība	ierobežota								izteikta	
Karpālās locītavas darbība	taisnas								izteikta darbība	
Vieglums	smagi								viegli	
Pakaļkāju darbība	neaktīva								aktīva, enerģiska	
Balanss	lejupvērst								augšupvērst	
Mugura	stīva								elastīga	
LĒKŠI										ATZĪME
Plašums	īsi								plaši	
Ritms	neritmiski								ritmiski	
Aktivitāte	slinki								enerģiski	
Elastīgums	stīvi								elastīgi	
Pleca darbība	ierobežota								izteikta	
Karpālās locītavas darbība	taisnas								izteikta darbība	

Vieglums	smagi								viegli	
Līdzsvars	līdzsvara trūkums								līdzsvaroti	
Pakaļkāju darbība	neaktīva								aktīva, enerģiska	
Balanss	lejupvērst								augšupvērst	
Mugura	stīva								elastīga	
VADĀMĪBA*										ATZĪME
Reakcija uz vadības līdzekļiem	pretojas								atsaucīgs, mīksts kontakts	
Impulss uz priekšu	vājš								izteikts	
Sadarbība	nesadarbojas								paklausīgs	
BRĪVAIS LĒCIENS										ATZĪME
Arka (baskuls)	ieliekta mugura								izteikti noapaļota mugura	
Elastīgums	stīvs								elastīgs	
Priekškājas	karājas								cieši pievilktas ķermenim	
Pakaļkājas	taisnas								cieši pievilktas ķermenim	
Pakaļkāju tehnika	zem sevis								atvērta	
Atspēriena spēks	vājš								spēcīgs	
Refeksi	lēni								ātri	
Uzmanība	nevērīgs								uzmanīgs	
Drosme	baidās								drošs	
Situācijas vērtēšana	nevērtē								izteikti vērtē	
Koordinācija	neveikls								koordinēts	
DARBASPĒJU ATZĪMJU KOPSUMMA										ATZĪME

Temperaments/labdarbība: _____

Rorers, kriptorhisms, gaisa rīšana, citi defekti, traumas _____

Izmantošanas rekomendācija _____

**Vadāmību vērtē braucamā tipa zirgiem, kuriem nevērtē lēciena kvalitāti! Vērtējumā abus neiekļauj, tikai vienu vai otru.*

Vērtētājs

Paraksts

Zirgu vērtēšanas lapa

Vārds:		Dzimš.dat.:								Izmēri:	
ID Nr:		Tēvs:								Vērtēšanas datums:	
Krāsa:		Māte:								Vērtēšanas vieta:	
Dzimums:	Biedrība:	Īpašnieks, ganāmpulka Nr.									

IZCELSMES/TIPA VĒRTĒJUMS										ATZĪME
TIPS		-3	-2	-1	0	1	2	3		
Braucamais tips	masīvs									viegls
	neizteiksmīgs									elegants
Sporta tips	masīvs									viegls
	neizteiksmīgs									elegants

EKSTERJERA VĒRTĒJUMS										
TIPISKUMS										ATZĪME
Tipiskums	pretējā dzimuma pazīmes									izteikts
Uzbūve	neharmoniska									harmoniska
Uzbūve	garkājaina									īskājaina
Ķermeņa forma	kvadrātveida									taisnstūrveida
Ķermeņa vērsums	lejupvērst									augšupvērst

ĶERMENĀ VIRSĒJĀ LĪNIJA										ATZĪME
Galvas lielums	liela									maza
Galvas forma	rupja									eleganta
Pakaussis	īss									garš
Kakls	īss									garš
Kakla pieslēgums	zems									augsts
Kakla apmukuļotība	vāji muskuļots									labi muskuļots
Skausta garums	īss									garš
Skausta augstums	zems									augsts
Lāpstiņas garums	īsa									gara
Lāpstiņas slīpums	stāva									slīpa
Muguras garums	īsa									gara
Muguras līnija	ieliekta									izliekta
Jostas garums	īsa									gara
Jostas līnija	ieliekta									izliekta
Krustu garums	īsi									gari
Krustu slīpums	slīpi									taisni

ĶERMENĀ PLATUMS										ATZĪME
Krūšu platums	šauras									platas
Krūšu dziļums	sekļas									dziļas
Krustu platums	šauri									plati

PRIEKŠKĀJAS										ATZĪME
Stāvatne	plata									šaura
Pirksti	uz iekšu									uz āru
Abas ☐ Labā ☐ Kreisā ☐										
Apakšplecs	īss									garš

Vēziņu garums	gari								īsi	
Vēziņi	mīksti								stāvi	
Nagu izmērs	lieli								mazi	
PAKAĻKĀJAS										ATZĪME
Stāvotne	plata								šaura	
Apakšciska	vāji attīstīta								labi attīstīta	
Stāvotne	mucveida								iksveida	
Lecamo locītavu leņķis	zobenveidīgas								stāvas	
Vēziņu garums	īsi								gari	
Vēziņi	mīksti								stāvi	
Nagu izmērs	lieli								mazi	
GAITU PRECIZITĀTE										ATZĪME
Priekškājas liek	uz āru								uz iekšu	
Priekškājas liek	plati								šauri	
Priekškājas	apļo (airē)								izmet	
Abas ☐ Labā ☐ Kreisā ☐										
Pakaļkājas liek	uz āru								uz iekšu	
Pakaļkājas liek	plati								šauri	
Pakaļkāju griešana uz zemes	nav								izteikta	
Abas ☐ Labā ☐ Kreisā ☐										
UZVEDĪBA										ATZĪME
Vēlme kustēties	slinks								ļoti enerģisks	
Komunikācija	bailīgs								drošs	
Temperaments	nervozs								nosvērts	
Sadarbība	dominants								pakļāvīgs	
EKSTERJERA ATZĪMJU KOPSUMMA										ATZĪME
DARBASPĒJU VĒRTĒJUMS										
SOĻI										ATZĪME
Plašums	īsi								plaši	
Elastīgums	stīvi								elastīgi	
Pleca darbība	ierobežota								izteikta	
Pakaļkājas pret priekškāju nospiedumiem	nesasniedz								ievērojami pārsniedz	
RIKŠI										ATZĪME
Plašums	īsi								plaši	
Aktivitāte	slinki								enerģiski	
Elastīgums	stīvi								elastīgi	
Pleca darbība	ierobežota								izteikta	
Karpālās locītavas darbība	taisnas								izteikta darbība	
Vieglums	smagi								viegli	
Pakaļkāju darbība	neaktīva								aktīva, enerģiska	
Balanss	lejupvērst								augšupvērst	
LĒKŠI										ATZĪME

Plašums	īsi								plaši	
Elastīgums	stīvi								elastīgi	
Pleca darbība	ierobežota								izteikta	
Karpālās locītavas darbība	taisnas								izteikta darbība	
Vieglums	smagi								viegli	
Līdzsvars	līdzsvara trūkums								līdzsvaroti	
Pakāļkāju darbība	neaktīva								aktīva, enerģiska	
Balanss	lejupvērst								augšupvērst	
VADĀMĪBA*										ATZĪME
Reakcija uz vadības līdzekļiem	pretojas								atsaucīgs, mīksts kontakts	
Impulss uz priekšu	vājš								izteikts	
Sadarbība	nesadarbojas								paklausīgs	
BRĪVAIS LĒCIENS										ATZĪME
Arka (baskuls)	ieliekta mugura								izteikti noapaļota mugura	
Elastīgums	stīvs								elastīgs	
Priekšējās	karājas								cieši pievilktas ķermenim	
Pakāļkāju tehnika	zem sevis								atvērta	
Atspēriena spēks	vājš								spēcīgs	
Refleksi	lēni								ātri	
Uzmanība	nevērīgs								uzmanīgs	
Drosme	baidās								drošs	
Situācijas vērtēšana	nevērtē								izteikti vērtē	
Koordinācija	neveikls								koordinēts	
DARBASPĒJU ATZĪMJU KOPSUMMA										ATZĪME

Temperaments/labdarība: _____

Rorers, kriptorhisms, gaisa rīšana, citi defekti, traumas _____

Izmantošanas rekomendācija _____

**Vadāmību vērtē braucamā tipa zirgiem, kuriem nevērtē lēciena kvalitāti! Vērtējumā abus neiekļauj, tikai vienu vai otru.*

Zirgu vērtēšanas eksperts

Paraksts

Kumēja vērtēšanas lapa

Vārds:		Dzimš.dat.:	Vērtēšanas datums:
ID Nr:		Tēvs:	Vērtēšanas vieta:
Krāsa:		Māte:	Vērtētājs:
Dzimums:	Biedrība:	Īpašnieks, ganāmpulka Nr.	

IZCELSMES/TIPA VĒRTĒJUMS										Atzīme	
			-3	-2	-1	0	1	2	3		
	Braucamais tips	masīvs									viegls
		neizteiksmīgs									elegants
	Sporta tips	masīvs									viegls
		neizteiksmīgs									elegants
EKSTERJERS UN ĶERMEŅA PROPORCIJAS											Atzīme
	Konstitūcija	rupja								pārsmalcināta	
	Uzbūve	garkājaina								īskājaina	
	Galvas lielums	liela								maza	
	Galvas forma	rupja								eleganta	
	Kakla stāvoklis	horizontāls								vertikāls	
	Krustu slīpums	slīpi								taisni	
	Priekškāju pirksti	uz iekšu								uz āru	
	Priekškāju vēziši	mīksti								stāvi	
	Pakaļkāju pirksti	uz iekšu								uz āru	
	Pakaļkāju vēziši	mīksti								stāvi	
GAITAS											Atzīme
	Plašums	īsas								plašas	
	Aktivitāte	slinki								enerģiski	
	Elastīgums	stīvi								elastīgi	
	Vieglums	smagi								viegli	
KOPĒJAIS IESPAIDS											Atzīme
KOPVĒRTĒJUMS											

Zootehniskais sertifikāts tīršķirnes vaislas zirgu tirdzniecībai

Zootehniskais sertifikāts saskaņā ar Regulu (ES) 2016/1012 šādu sugu tīršķirnes vaislas dzīvnieku tirdzniecībai: zirgu sugas (Equss caballus, Equss asinus) ⁽¹⁾		
		Nr.....
1. Biedrība “Latvijas šķirnes zirgu audzētāju asociācija”, Kalnabeites 8, Siguldas pagasts, Siguldas novads, LV2150, Latvija, tālr. +37128388360, epasts: lszaa@lszaa.lv, www.latvianwbhorse.lv		
2. Latvijas siltasiņu šķirne	3. Latvijas siltasiņu šķirnes zirgs	
4. Ciltsgrāmatas A pamatdaļa, A1 klase		
5. Dzimums	6. LS0000	
7. Tīršķirnes vaislas dzīvnieka identifikācijas dati ⁽⁴⁾ 7.1. ID Nr. 7.2. LV001..... 7.3. Dzīvnieka veselības identifikācijas numurs ⁽³⁾ 7.4. Dzīvnieka vārds	8. Identitātes pārbaude ⁽³⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾ 8.1. DNS 8.2. Rezultāts	
9. Dzimšanas datums un vieta		
10. Audzētājs, adrese, kontaktinformācija		
11. Īpašnieks, adrese, kontaktinformācija		
12. Tīršķirnes vaislas dzīvnieka ģenētiskā izcelsme ⁽⁶⁾ ⁽⁷⁾ ⁽⁸⁾		
12.1. Tēvs CG Nr CG klase vārds ID Nr	12.1.1. Tēvatēvs CG Nr CG klase vārds ID Nr	
	12.1.2. Tēvamāte CG Nr CG klase vārds ID Nr	
12.2. Māte CG Nr CG klase vārds ID Nr	12.2.1. Mātestēvs CG Nr CG klase vārds ID Nr	
	12.2.2. Mātesmāte CG Nr CG klase vārds ID Nr	
13. Papildu informācija ⁽³⁾ ⁽⁶⁾ ⁽⁹⁾ 13.1. Snieguma pārbaudes rezultāti 13.2. Jaunākie ģenētiskās izvērtēšanas rezultāti pēdējoreiz iegūti 13.3. Ar audzēšanas programmu saistītie dzīvnieka ģenētiskie defekti un ģenētiskās īpatnības 13.4. Cita attiecīga informācija		

14. Apsēklošana ⁽¹⁾ / pārošana ⁽¹⁾ ⁽³⁾ ⁽¹⁰⁾

14.1. (pēdējās izmantošanas datums)

14.2. Apauglotās mātītes identifikācijas dati

14.2.1.ID Nr

14.2.2. Vārds

14.2.3. Identitātes pārbaudes metode un rezultāts ⁽⁵⁾

15.1. Izsniegšanas vieta Izsniegšanas datums

15.3. Parakstītāja vārds, uzvārds un amats

burtiem)

(lielajiem

15.4. Paraksts

- (1) Lielo svītrot
- (2) Vienu zootehnisko sertifikātu var izsniegt cūku sugu tīršķirnes vaislas dzīvnieku grupai, ja minētās tīršķirnes vaislas dzīvnieki ir viena vecuma, tiem ir viena ģenētiskā māte un tēvs un 5., 6., 7.2., 13 un, ja piemērojams, 14. punktā ir norādīta individuāla informācija.
- (3) Neaizpildīt, ja nav piemērojams.
- (4) Liellopu, aitu un kazu sugu dzīvniekiem individuālo identifikāciju veic saskaņā ar Savienības dzīvnieku veselības tiesību aktiem par dzīvnieku identifikāciju un reģistrēšanu. Cūku sugu dzīvniekiem individuālo identifikāciju veic saskaņā ar tādas audzēšanas programmas nosacījumiem, kas apstiprināta saskaņā ar Regulas (ES) 2016/1012 8. panta 3. punktu un, ja piemērojams, saskaņā ar minētās regulas 12. pantu. Identifikācijas numuru piešķir saskaņā ar Savienības dzīvnieku veselības tiesību aktiem par dzīvnieku identificēšanu un reģistrēšanu.
- (5) Jānorāda saskaņā ar Regulas (ES) 2016/1012 22. panta 1. punktu attiecībā uz liellopu, aitu un kazu sugu tīršķirnes vaislas dzīvniekiem, ko izmanto spermas vākšanai mākslīgās apsēklošanas nolūkā. Saskaņā ar Regulas (ES) 2016/1012 22. panta 2. punktu šķirnes dzīvnieku audzētāju biedrības to var prasīt norādīt attiecībā uz cūku sugu vaislas dzīvniekiem, ko izmanto olšūnu un embriju savākšanai.
- (6) Vajadzības gadījumā pievienojiet papildu lapas.
- (7) Norādiet „pamatdaļa” vai „papilddaļa”. Var norādīt informāciju par citām paaudzēm.
- (8) Norādiet individuālo identifikācijas numuru, ja tas atšķiras no ciltsgrāmatas numura.
- (9) Ja snieguma pārbaudes vai ģenētiskās izvērtēšanas rezultātiem var piekļūt tūmekļa vietnē, tā vietā var norādīt tiešu atsauci uz šo tūmekļa vietni.
- (10) Jānorāda grūsnu mātišu dzīvījuma. Informāciju var norādīt atsevišķā dokumentā.
- (11) Šī persona ir šķirnes dzīvnieku audzētāju biedrības pārstāvis, kas ir pilnvarots parakstīt zootehnisko sertifikātu, vai Regulas (ES) 2016/1012 30. panta 2. punkta b) apakšpunktā minētās kompetentās iestādes pārstāvis.

---- Zootehnisko sertifikātu sagatavo vismaz vienā no nosūtītājas dalībvalsts un galamērķa dalībvalsts oficiālajām valodām.

---- Paraksta krāsai jābūt atšķirīgai no sertifikāta drukātajā daļā izmantotās krāsas.